

Anthologia a zsidó klasszikus költőkből.

XXVII.

— *Abraham ibn Ezra mint költő.* —

Abraham ibn Ezra érdemeit a költészet terén csak kevesen méltányolják. Azok közé tartozik, kiknek egyéniségét éppen azért, mert tudományos buvárlatok által alapították meg hírnevüket, más oldalról vizsgálni nem szokták. Pedig mint költő is elsőrangú helyet vívott ki magának abban az időben, mikor Gabirol és Juda Halévi fénye mellett a kisebbrangú csillagok könnyen homályba vesztek.

Spanyolországban élt a nagy költők és tudósok közvetlen hatása alatt. Azon korszak, melyet e helyen már többször zsidó renaissance névvel jelöltünk, vele éri el zenitjét; ő benne egyesült mindaz, ami ebben a korszakban a zsidó tudomány tartalmát képezte. A költészet, a grammatika, a filozófia s a bibliamagyarázat mind találkozót adtak *Abraham ibn Ezra* személyében. Az ő fényes szelleme minden téren egyaránt maradandó becsü műveket hozott létre. A modern bibliakritika *Ibn Ezrára* szeret hivatkozni, kinek mély elméről tanuskodó kételyeivel már Spinoza is behatóan foglalkozott. A grammatikát ő tette népszerűvé hosszú vándorútján, mely egész életének legszentebb hivatását képezte. A csillagászat és a matematika összes eredményeit bámulatos módon tudta érvényesíteni amellet, hogy a biblia klasszikus nyelvét a legügyesebben kezelte.

Nem lehet czélom e rövid vázlat keretében *Abraham ibn Ezráról* teljes képet nyújtani. Bennünket ő első sorban mint költő érdekel. Verseket Spanyolországban a XII. században minden második zsidó ember irt, de a költemények gondolatban, formában és hangulatban Juda Halévi halvány utánzatai voltak. Nem volt kritika, mely ellenőrizte volna a szellemi alkotásokat, de annál több önámítás és dicséret. Valami eredeti szellemre, új hangulatra volt szükség, hogy a chablonszerű verselés véget érjen, hogy a zsidó költészet életerejét el ne veszítse. S ezt a hangulatot teremtette meg *Abraham ibn Ezra*.

A legszellemesebb fők egyike, kik valaha héber nyelven irtak. Az a rövidség és mély kritika, az a szellem és eredeti gondolkodás, mely biblia magyarázatait oly népszerűvé tette, a költőnek is nagy hasznára volt. Mert, ha a kor izlésének engedve, irt is *Abraham ibn Ezra* prózai fejtegetéseket versben, itt a verselés mindig csak eszköz volt a gondolatok népszerűsítésére. Igazi költeményei azonban sohasem sülyednek prózai fejtegetésekké. Azokban érvényesíti egyéniségének legragyogóbb tulajdonságait: a *humort* és a *szellemet*. Egy vers *Abraham ibn Ezrától*, mely nem a költő vallásos érzelmének tolmácsolója, mindig érdekes, mindig megkapó. Rejtélyei épp úgy magukon hordják találékony szellemét, mint humoros versei. Kifogyhatatlan ötletei gyakran megmutatják az utat, mely lelkehez vezet s gyakran érezzük, hogy ami bennünket mosolyra indít, az a költő életének egy szomorú vonását rejti el.

Abraham ibn Ezra nem jutott fel arra a magaslatra, melyet Juda Halévi és Gabirol szelleme meghódított, de azért korántsem tartozik a középszerűség gárdájába. Vannak oly művek a világirodalomban, melyeket sokkal szívesebben olvasnak, mint a klasszikusokat, melyek az érzés közvetlensége, vagy a szellem ereje által hódítanak tért maguknak s azon szűk körből, melyet gondolkodásuk felölel, kilépni nem is óhajtanak. *Abraham ibn Ezra* sem törekszik költészetében magasztos eszmék szolgálatába szegődni, mert nem akart a mesterek utánzója lenni, de annál merészebben csapong képzelete abban a világban, melyet humora és szelleme meghódított.

Abraham ibn Ezra humoros költeményeiből:

Rossz csillag.

*Oh szomorú sors, szörnyű végzet!
Panaszkodom, mióta élek
S a bosszuságra van okom;
Oh, csillagok szörnyű haragja!
Balvégzetem éjjeli arcza
Minek kísér lépten-nyomon?*

*Mert Istenemre! ha olajjal
Kereskedném ma jámbor arczczal,*